

Зміст прогнозованого нами освітнього іншомовного комунікативного середовища характеризується наявністю *інваріантних* і *варіативних* компонентів, що різнобічно зумовлено особливістю цілей навчання іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування. До *інваріантних компонентів* ми відносимо суб'єкти навчального процесу, зміст їхньої діяльності на уроках, дидактичні та методичні принципи навчання, потребу у використанні дидактично доцільно дібраних і методично раціонально організованих вправ і завдань як засобів оволодіння навчальним іншомовним матеріалом. *Варіативні компоненти* — це типи, види та кількість вправ і завдань, які долучаються до змісту уроків, що часто залежить від умов навчання, об'єкти активізації та контролю механізмів засвоєння навчального матеріалу, часові межі виконання тренувальної роботи, передбаченої для оволодіння операціями та діями з метою засвоєння нової іншомовної одиниці, механізмами спілкування й видами мовленнєвої діяльності. Варто наголосити, що паралельне та взаємопов'язане навчання говоріння, аудіювання, читання, письма не означає визначення однаково пролонгованих у часі етапів, які спрямовуються на оволодіння кожним із зазначених видів мовленнєвої діяльності. Учителеві надається право самостійно розв'язувати цю проблему залежно від ситуативних потреб і наявних умов навчання.

Визначальною характеристикою освітнього іншомовного комунікативного середовища вважаємо його здатність сприяти моделюванню комунікативно спрямованих дій учнів. При цьому результати такої діяльності будуть успішними, якщо вчитель оптимально враховує характерні етапу навчання дидактичні, методичні та психологічні чинники впливу на його здійснення. Це насамперед психологічна готовність учнів до запланованої навчальної роботи, рівень її вмотивованості, потенційні навчальні можливості, інтереси, досвід учнів, набутий під час вивчення інших предметів (міжпредметні зв'язки), загальнонавчальний рівень їхнього розвитку, ситуативно доцільні та доступні методи, форми й засоби навчання, очікувані результати.

Зазначені вище положення створення освітнього іншомовного комунікативного середовища презентуємо на рисунку 1.

ОБ'ЄКТИ, ВИДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Полонська Т. К., канд. пед. наук

Реалізація компетентнісного підходу в навчанні учнів молодшого шкільного віку іноземної мови передбачає не лише оновлення змісту іншомовної освіти, добір ефективних методів, прийомів і засобів навчання, а й пошук раціональ-

них форм організації навчальної діяльності, зокрема контролю й оцінювання результатів навчальних досягнень учнів.

Об'єктами контролю відповідно до мети навчання іноземної мови в початковій школі виступають складники іншомовної комунікативної компетентності: мовленнєва, лінгвістична й соціолінгвістична компетентності (відповідні знання, уміння, навички, визначені навчальною програмою, та здатність їх застосовувати в життєвих ситуаціях).

Зокрема, об'єктами контролю **мовленнєвої** (в аудіюванні, говорінні, читанні, письмі) і **соціолінгвістичної компетентностей** є відповідні знання, навички й уміння, здатність і готовність до іншомовного міжкультурного спілкування. Контроль рівня сформованості соціолінгвістичної компетентності передбачає перевірку формування вмій учнів користуватися в процесі спілкування мовленнєвими реаліями (зразками), особливими правилами мовленнєвої поведінки, характерними для країни, мова якої вивчається. Об'єктами контролю **лінгвістичної компетентності** є мовні знання (фонологічні, лексичні, граматичні) та вміння й навички їх використовувати в усному й писемному мовленні в різних комунікативних ситуаціях.

Диференційований характер передбачає відповідність форми контролю тому аспекту мови або виду мовленнєвої діяльності, що перевіряється.

Об'єктом контролю сприймання на слух (аудіювання) є рівень сформованості аудитивних умінь сприймати на слух і розуміти незнайомий іншомовний текст. У процесі контролю перевіряються вміння учнів розуміти зі слуху монологічне й діалогічне мовлення соціально-побутової та соціально-культурної тематики; володіти мовним і мовленнєвим матеріалом, що дає дітям можливість адекватно сприймати чуже мовлення.

Об'єктом контролю усної взаємодії та усного продукування (говоріння) є рівень сформованості вмій здійснювати усномовленнєве спілкування в монологічній і діалогічній формах. У процесі контролю перевіряються вміння учнів вести бесіду, складати та розігрувати діалог і будувати усний переказ чи усний твір.

Об'єктом контролю зорового сприймання (читання) є рівень сформованості вмій читати (вголос і мовчки) і розуміти тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту. У процесі контролю перевіряються вміння зрозуміти як основну, так і додаткову інформацію, що міститься в тексті; володіння мовним і мовленнєвим матеріалом, необхідним для розуміння тексту.

Об'єктом контролю писемної взаємодії та писемного продукування (письма) є рівень сформованості вмій, необхідних учням для фіксації в письмовій формі отриманої інформації та для передавання власної. У процесі контролю перевіряються вміння учнів здійснювати спілкування в письмовій формі відповідно до поставлених завдань.

Об'єктом контролю онлайн взаємодії є рівень сформованості вмій, необхідних учням для встановлення базового соціального контакту онлайн, ви-

користуюючи найпростіші форми ввічливості. У процесі контролю перевіряються вміння учнів ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

Виокремлення в чинній навчальній програмі з іноземної мови для початкової школи **десяти ключових компетентностей** («Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами», «Спілкування іноземними мовами», «Математична компетентність», «Основні компетентності у природничих науках і технологіях», «Інформаційно-цифрова компетентність», «Уміння вчитися упродовж життя», «Ініціативність і підприємливість», «Соціальна та громадянська компетентності», «Обізнаність та самовираження у сфері культури», «Екологічна грамотність і здорове життя») і **чотирьох інтегрованих змістових ліній** («Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність») спрямовано на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях.

Об'єктом контролю зазначених ключових компетентностей та змістових ліній є рівень сформованості вмінь (*сприймаю, усвідомлюю, обговорюю, розумію, розв'язую проблеми, мислю, співпрацюю, спілкуюся, досліджую, організовую свою діяльність, рефлексую тощо*) і здатність учнів їх застосовувати в реальних життєвих ситуаціях.

Контроль і перевірка є ефективними, якщо вони здійснюються систематично. Систематичність контролю на уроках іноземної мови в початкових класах реалізується в таких його **видах**: поточний, тематичний, семестровий, річний, підсумкова державна атестація.

За **формою** організації навчально-пізнавальної діяльності учнів контроль може бути **індивідуальним, парним, груповим, фронтальним**; за способом — **усним** (бесіда, розповідь тощо), **письмовим** (диктанти, самостійні й контрольні роботи, у тому числі тестові завдання), **практичним** (проектна робота, мовне портфоліо, заповнення таблиць тощо). Вибір тієї чи іншої форми залежить від об'єкта перевірки (мовні й мовленнєві компетентності) і виду контролю (поточний, семестровий, підсумковий).

Змістом контролю є виявлення, вимірювання й оцінювання результатів навчальних досягнень учнів, які структуровано в навчальній програмі. Програма з іноземних мов передбачає досягнення учнями молодшого шкільного віку загальних і конкретних очікуваних результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом початкової освіти. **Загальні очікувані результати** вказують на рівень розвитку кожного вміння на завершення циклу (1–2 класи і 3–4 класи). **Конкретні очікувані результати** показують, які складники ключових і предметних компетентностей мають бути сформовані в здобувачів освіти на кінець кожного циклу навчання.